

ÅRSRAPPORT 2005



Agder og Telemark biskop • Agder og Telemark bispedømmeråd



*Agder og Telemark - der menigheten vokser
Nær troens kilder - nær dagens mennesker
En kirke som bekjenner, tjener og gir videre*

Innhold

1	INNLEDNING	3
1.1	Generelle hovedtrekk	3
1.2	Rikskirkelige og regionalkirkelige trekk	5
1.3	Økonomi	5
2	RAPPORTERING FOR ETATSOMRÅDER	6
2.1	Prestetjenesten	6
2.2	Implementering av tjenesteordninger for menighetsprester	6
2.3	Likestilling	6
2.4	Sykefravær	7
2.5	Spesielle utfordringer	7
3	RAPPORTERING FOR SEKTOROMRÅDER	8
3.1	Kirkeliv i Agder og Telemark bispedømme 2005	8
3.1.1	En kropp som lærer	8
3.1.2	En kropp som tjener	9
3.1.3	En kropp som vokser	9
3.1.4	En kirke med de som har noe ekstra å gi	10
3.1.5	En kirkekropp i bevegelse - misjon er mosjon	11
3.1.6	En kropp med mange lemmer	11
3.1.7	Delegasjon og opplæring	12
3.1.8	Fokus på givertjeneste	12
3.1.9	Satsing på gudstjenesten	12

Forsidebilder:

Oppe til venstre:

Bispedømmerådsleder Terje Hærås overrekker Norges Vels medalje til rådgiver Oddvar Ripegutu etter 30 års tjeneste ved bispedømmekontoret.

Oppe til høyre:

Fra KonfCamp. 378 konfirmanter deltok på KonfCamp 2005.

Nede til venstre:

Seljord kirke. Fra årsskiftet er Seljord prestegjeld overført til Vest-Telemark prosti og resten av Nedre Telemark prosti er overført til Aust-Telemark prosti.

Nede til høyre:

Diakonvigsling i Eidanger januar 2005, diakon Hilda Solberg og biskop Olav Skjevesland.

1. Innledning

Årsrapporten for 2005 er en felles årsrapport for Agder og Telemark biskop og Agder og Telemark bispedømmeråd. Årsrapporten er delt i tre hoveddeler:

- En generell beskrivelse av hovedtrekk ved virksomheten i 2005
- Etatsrapportering, med fokus på utvikling i prestedtjenesten
- Sektorrapportering, med fokus på endringer og utviklingstrekk iden kirkelige virksomheten i bispedømmet

Agder og Telemark bispedømmeråd har for perioden 2002 til 2006 denne sammensetningen:

TERJE HÆRÅS, Skien. Leder
HELGA MARIE DE PRESNO, Mandal. Nestleder.

JORUND ANDERSEN, Kristiansand
ARNFINN MO, Mandal
GRETE HASSELGÅRD SELE, Bø (lek kirkelig tilsatt),
BJARNE SVEINALL, Skien (prest)
OLAV SKJEVESLAND, biskop

1.1 Generelle hovedtrekk

Agder og Telemark bispedømmeråd har utarbeidet strategiplan for perioden 2003-2006. Bispedømmets visjon er :

AGDER OG TELEMARK – DER MENIGHETEN VOKSER
Nær troens kilder,
nær dagens mennesker
- en kirke som bekjenner, tjener og gir videre

Arbeidet i virksomheten skal preges av følgende verdier:

- FORANKRING i Kristus
- FELLESSKAP i oppdraget
- FRIMODIGHET i tjenesten
- FORVALTNING av Guds gaver



Agder og Telemark bispedømmeråd perioden 2002 - 2006.

Ändelig fornyelse og frivillighet er grunnlag for arbeidet med følgende satsingsområder:

- Dåpsopplæring
- Ungdom
- Diakoni
- Gudstjenesteutvikling

Strategier, mål og satsingsområdene i denne planen samsvarer godt med strategiske mål for de sentralkirkelige organer. Bispedømmerådets virksomhetsplan har følgende målsetting for 2005:

Gjennomføre de planlagte oppgavene med utgangspunkt i de visjoner, mål og satsingsområder som er nedfelt i strategidokumentet og innenfor de ressursrammer og forutsetninger som framgår av vedtatt budsjett. Dette innebærer i praksis at vi styrer mot:

1. at budsjettrammene overholdes og ikke overskrides og at vedtatte innsparingstiltak iverksettes med virkning fra årets begynnelse,
2. at tjenesteordningene for menighetsprester implementeres med iversetting innen utgangen av året,

3. at planlagte aktiviteter og tiltak i strategiplanen gjennomføres. Bringe budsjettet i balanse.

Hovedmål 1 er nådd ved at innsparingstiltakene er gjennomført og at både administrasjonskapitlet og prestekapitlet viser mindreforbruk i forhold til budsjettet. Dette er nærmere omtalt i kap. 1.3, Økonomi.

Tjenesteordningene er ikke implementert fra årsskiftet. Dette har først og fremst sammenheng med to forhold: Bevilgningene til gjennomføringen samsvarer ikke med de forventninger som er skapt, og med de krav og behov som omleggingen har avdekket. For øvrig ble implementeringsprosessen stilt i bero i 7 prostier i forbindelse med vurdering av prostirensene. Dette er nærmere omtalt i kap 2.2.

Hovedfokus for strategiarbeidet på det kirkefaglige området har vært satsingsområdene trosopplæring, ungdomsarbeid og diakoni. I 2005 har en også igangsatt et mer omfattende arbeid med utvikling av gudstjenesten. Disse virksomhetsområdene er nærmere omtalt i kap 3.

Fra 1. januar 2005 ble navnet på bispedømmet endret til Agder og Telemark bispedømme. Agder og Telemark bispedømme er stort og navneskiftet er et viktig bidrag til å skape identitet og samhörighet i alle deler bispedømmet.

I løpet av et halvt år er det oppstått skifte i 4 prostestillinger. Dette, sammen med implementeringen av nye tjenesteordninger samt tidligere utredninger om den kirkelige inndeling i bispedømmet, danner grunnlag for å vurdere prostigrensene i de østre deler av bispedømmet. Resultat av en omfattende prosess ble at Nedre Telemark prosti, som har eksistert siden 1844, ble delt mellom Aust-Telemark prosti og Vest-Telemark prosti.

Seljord prestegjeld ble overført til Vest-Telemark prosti, mens resten av Nedre Telemark prosti ble slått sammen med Aust-Telemark prosti fra 1.1.2006. Prostesetet for Vest-Telemark prosti forblir på Dalen i Tokke prestegjeld mens prostesetet for Aust-Telemark prosti er flyttet fra Notodden til Bø.



Kirkepresident Thomas Nyiwe og biskop Olav Skjevesland undertegner vennskapsavtale mellom Sud-Ouest-synoden av Eglise Evangelique Luthérienne du Cameroun (EELC) og Agder og Telemark bispedømme (Dnk).

Språkdirektøren har pålagt bispedømmekontoret å gå over til

nynorsk som administrasjonsspråk. Fra nyttår 2005 har vi derfor en mer bevisst bruk av nynorsk i våre dokumenter. Vi lyser ut alle stillinger på nynorsk og vi har brukt ressurser på å oversette HMS-dokumentasjonen til nynorsk.

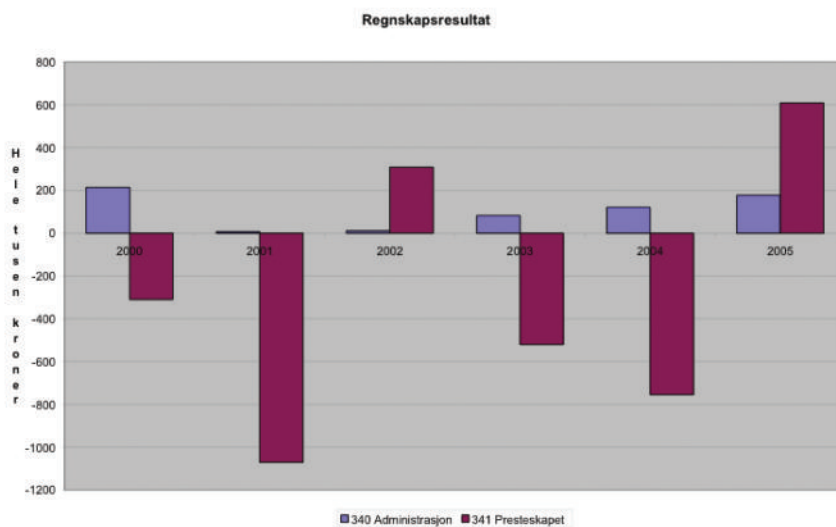
Vi får en rekke negative tilbakemeldinger på omlegging av språkform både fra potensielle søkere på stillinger, fra kirkelige medarbeidere og fra brukere av kirkens tjenester og tilbud.

Hovedbudskapet i disse tilbakemeldingene er at bruk av nynorsk kommuniserer dårlig vårt distrikt. Dette er et betydelig pedagogisk problem for bispedømmekontoret. Ved tilsetning har vi måttet se bort fra søkere med innvandrerbakgrunn fordi disse ikke behersker nynorsk.

Som oppfølging av Miljødepartementets krav til statlige virksomheter om å gjennomføre forutsetningene i Grønn stat, igangsatte bispedømmekontoret i 2005 en prosess for å bli miljøsertifisert. Høsten 2005 ble Agder og Telemark bispedømmekontor sertifisert som miljøfyrtårn. Se for øvrig kap 3.2 Diakoni.



Olav Skjevesland mottar på vegne av Agder- og Telemark bispedømmekontor miljøfyrtårnsertifiseringen fra ordfører Jan Oddvar Skisland som et synlig bevis på at bispedømmet har oppfylt statens pålegg om å innføre miljøledelse som integrert del av organisasjonens styringssystem innen utgang av 2005.



1.2 Rikskirkelige og regionalkirkelige trekk

Her omtales kort noen rikskirkelige trekk som også gjør seg gjeldende i Agder og Telemark bispedømme.

A. "Av seg selv gir jorden grøde", sier Mesteren (Mark 4,28). Men det gode ord må sås først, det må komme i kontakt med jordsmonnet, hjertegrunden. Derfor trengs medarbeidere i kirken – lønnede og frivillige. Det er å merke seg at antallet ordinasjoner og vigslinger var beskjedent hos oss i 2005. Det kan skyldes tilfeldigheter. Men det er en påminnelse om å holde kallet til kirkelig tjeneste oppe, slik at rekruttering kan sikres.

Den frivillige tjeneste er bred og sterk mange steder, men menigheter melder også om stagnasjon her. Prestetjenesten, men ikke bare den, har en utfordring på seg til å motivere, utruste og følge opp frivillige medarbeidere.

B. Det er ikke meldt om nye menighetslignende fellesskap i bispedømmet. De to mest fremtredende av denne type er Normisjonsforsamlingene i Grimstad og Vennesla, hvor det nå også foretas dåp. Hvorvidt Kirkemøtets vedtak om valgmenigheter vil utløse ny dynamikk på dette felt, er usikkert. Normisjon fastholder fortsatt at organisasjonen ikke vil legge seg inn under biskops tilsyn. Så disse forsamlingenes status, teologisk og kirkerettslig, er uavklart. – Normisjon betoner tilsynet ensidig

som læretilsyn (og som derfor kun kan føres av "renlærige" biskoper), mens tilsynet som uttrykk for vilje til tilhørighet til Den norske kirke, ikke reflekteres inn. Og der står saken pr. i dag.

C. Økonomisk velstand betyr mobil weekend for flere og flere, og et stigende antall skaffer seg velutstyrte hytter som bolig nr. 2. Vi er i ferd med å få 5/7-ukene i hjem nr. 1 og 2/7-ukene i hjem nr. 2. Hva vil det bety for kirkens arbeid fremover? Vårt bispedømme har en attraktiv kyst med tusenvis av hytter – og tilsvarende raskt voksende hyttebyer i fjellområdene. Mer mobilt samfunn vil kreve mer fleksibel kirkelig tjeneste.

D. Lokaløkumenikken er fortsatt sterk i bispedømmet, noe som ytrer seg i fellesgudstjenester, fellesmøtetradisjoner, lokale predikantringer osv. Trolig vil den pågående fusjon mellom Norges kristne råd og Norges frikirkeråd styrke de mellomkirkelige bånd og føre sammen kirker som hittil har vært skeptiske til hverandre. Konsekvensene av lærenemndas utredning for Den norske kirkes ordning kan komme til å bli en kompliserende faktor i de økumeniske relasjoner.

E. Kirken er også verdensvid. Bispedømmets vennsapsavtale med Den evangelisk-lutherske kirke i Kamerun (EELC) ble inngått i 2005, og har som hovedmål å uttrykke vårt fellesskap i oppdraget – på tvers av kultur- og språkgrensene. Vi ser at en fruktbar relasjonsbygging er i gang, med større

potensial enn vi hittil har hatt tid til å virkeliggjøre.

1.3 Økonomi

Kapittel 0340/3340, Kirkelig administrasjon, viser pr. 31.12.05 et netto forbruk på kr. 7.871.431, som er et mindreforbruk i forhold til endelig tildeling på kr. 171.569. Dette skyldes i hovedsak høyere inntekter og sykelønnsrefusjoner enn det som ble lagt til grunn i budsjettet. Mindreforbruket er søkt overført til neste år og vil blant annet bli brukt til innføring av nytt lønns- og personalsystem (SAP) og til stabstutviklingstiltak og strategiarbeid.

Kostnadsnivået på presteskapatet har i flere år vært for høyt og derfor ført til merforbruk. Det framgår av diagrammet over. I 2002 ble nyopprettede stillinger til ferie/ fridagsavtalen holdt vakante i et halvt år, noe som førte til et positivt regnskapsresultat. I 2005 ble det iverksatt innsparingsplan for å dekke inn underskuddet for 2004 og for å redusere kostnadsnivået på permanent basis. Disse tiltakene gikk blant annet ut på å spare inn 3 årsverk fra årsskiftet 2004 – 2005. Videre ble det holdt en stram politikk for bruk av vikarer ved sykefravær og ledighet. Kapittel 0341/3341, presteskapatet, viser pr. 31.12.05 et netto forbruk på kr. 63.658.228, som er et mindreforbruk i forhold til endelig tildeling på kr. 608.772.

Innsparingsplanen, sammen med høy lojalitet i presteskapatet, har bidratt til at kostnadsutviklingen i bispedømmet nå er under kontroll. At regnskapsresultatet viser et større mindreforbruk enn forventet har sammenheng med refusjon av sykepengene og at utbetaling av lønn vedr. beredskapsordningen ligger 1,5 måned på etterskudd ved årsskifte. Mindreforbruket er søkt overført til neste år og vil blant annet bli brukt til

- Økte bevilgninger til etterutdanning
- Økt satsing på seniorpolitikk
- Innføring av tjenesteordninger for menighetsprester
- Gjennomføring av arbeidsveiledning for proster

2. Rapportering for etatsområder

2.1 Prestetjenesten

Prestetjenesten i Agder og Telemark bispedømme var i 2005 i stor grad preget av trofast og oppofrende tjeneste i menighetene. Samtidig er det riktig å påpeke at endringer i tjeneste- og arbeidsforhold har gjort krav på mye tid og oppmerksomhet. Endringene gjelder innføring av beredskapsavtalen for prestene og implementering av ny tjenesteordning for prestene. Beredskapsavtalen er innført i alle prostier og fungerer etter sin intensjon. Tjenesteordningene er omtalt i avsnitt 2.2 nedenfor

Det er jevnlig og god kontakt mellom biskop/bispedømmeråd og presteforening og kirkevergelaget styre. Kontaktmøter gir den nødvendige dialogen i forbindelse med omstilling og endring.

For å sikre kvaliteten på prestatjenesten blir det gjort et grundig arbeid i forbindelse med tilsettinger. Menighetsrådene er aktive sammen med prost, presteforening, biskop og bispedømmeråd i tilsettingsprosessen, og bruk av intervju har forbedret kvaliteten på tilsettingene.

Et annet prioritert tiltak er milepælsamtaler som gjennomføres med prestene ved fylte 55, 61 og 65 år. Dette gir prestene mulighet for å drøfte sin fremtidige arbeidssituasjon med prost og personalleder.

Fagetisk personalråd møtes to ganger årlig. Rådet fungerer som rådgivende instans for biskopen i forbindelse med saker som gjelder grenseoverskridende seksuell atferd. Rådet arbeider også med informasjons- og holdningsskape arbeid.

Stiftsdagene 2005 samlet 400 kirkelig tilsatte fra hele bispedømmet. Tilbakemeldinger fra deltakere bekrefter at denne storsatsingen skaper en arena for å bygge relasjoner, i tillegg til at det gir

faglig påfyll og er en kilde til inspirasjon.

Bispedømmekontoret har hatt inspeksjon fra Datatilsynet. De la spesielt vekt på datasikkerheten knyttet til personalarkiv og tilsettingsaker. Datatilsynet konstaterer at bispedømmekontorets prosedyrer er tilfredsstillende.

2.2 Implementering av tjenesteordninger for menighetsprester

Implementeringsarbeidet for nye tjenesteordninger var kommet godt i gang i 2004 og det var knyttet store forventninger til implementering i 2005. Grunnet små bevilgninger til gjennomføring av prosessen ble tempoet satt ned vesentlig. De friske midlene ble fordelt til mer administrativ hjelp til prostene, men dekker bare mindre deler av det reelle behovet.

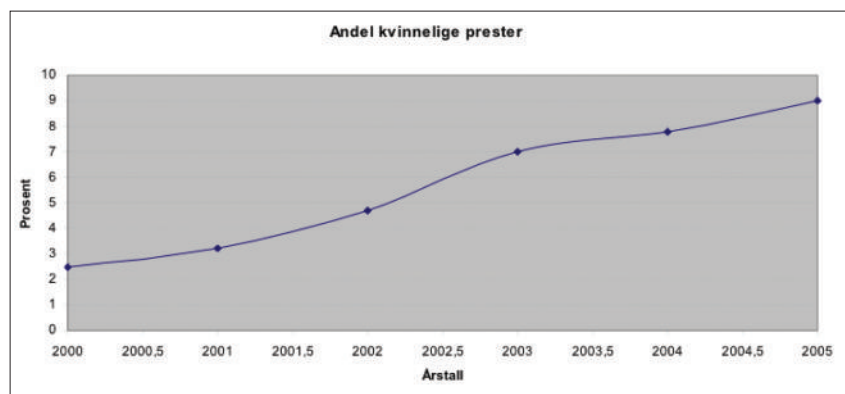
Vurderingen av prostigrenser førte til at prosessen for implementering av nye tjenesteordninger ble stilt i bero i 7 prostier høsten 2005. For de øvrige prostiene ble prosessen fortsatt med sikte på implementering fra 2006. Prestene er i hovedsak positive til nyordningen men i enkelte prostier er det noe motstand mot omleggingen. Dette gjelder særlig i landdistriktene.

Det er startet opp prøveordninger med de nye tjenesteordningene i to prostier. Herfra er det meldinger om bedre arbeidsfordeling og bedre planlagt tjeneste for prestene. Men økte ressurser settes som betingelse for en permanent omlegging. I Domprostiet har en nå kommet til enighet med PF om ressursfordeling og inngåelse av nye arbeidsavtaler. Det pågår nå drøftinger om implementering i to andre prostier. Disse drøftingene er utfordrende, fordi bevilgningene til prestatjenesten ikke samsvarer med krav og med behov som omleggingen har avdekket.

2.3 Likestilling

Biskop, bispedømmeråd og administrasjon har et uttalt ønske om å arbeide for likestilling på alle områder og på alle nivåer. Agder og Telemark bispedømme har en historie med aktiv motstand mot kvinnelige prester fra arbeidsgiver. Selv om det er historie, har vi fremdeles et etterslep på andel kvinnelige prester. Antall tilsatte kvinnelige prester er 12 (1 prost, 3 sokneprester, 7 kapellaner og 1 fengselsprest). Prosentandelen av kvinnelige prester har økt fra 7,8 (2004) til 9,0 (2005). I 2005 har biskopen ordinert 4 kvinner og 1 mann.

Fordelingen mellom kjønn blant ansatte på bispedømmekontoret



viser at lederteamet består av fire menn, blant rådgiverne har vi 2 kvinner og 4 menn (1 deltid) og blant konsulentene 5 kvinner og 1 mann.

LØNN

Vi har lik lønn for likt arbeid. Siden en prosentvis større andel av kvinnene er ansatt i kapellanstillinger og konsulentstillinger, er gjennomsnittslønn lavere blant kvinnene.

PERMISJON - KOMPETANSEHEVING

Permisjoner i forbindelse med etterutdanning og kompetanseheving tildeles etter søknad. Vi har mange nytilsatte kvinner. Det forklarer noe når bare 5 av 77 studieuiker med lønn, er tatt ut av kvinnelige prester. Det betyr at 6,5 % av studiepermisjonene er tildelt kvinner. Til sammenlikning er andel kvinnelige prester 9,0 %. Når det gjelder arbeidsveiledning har alle kvinner tatt i mot enten individuell eller veiledning i gruppe.

SYKEFRAVÆR

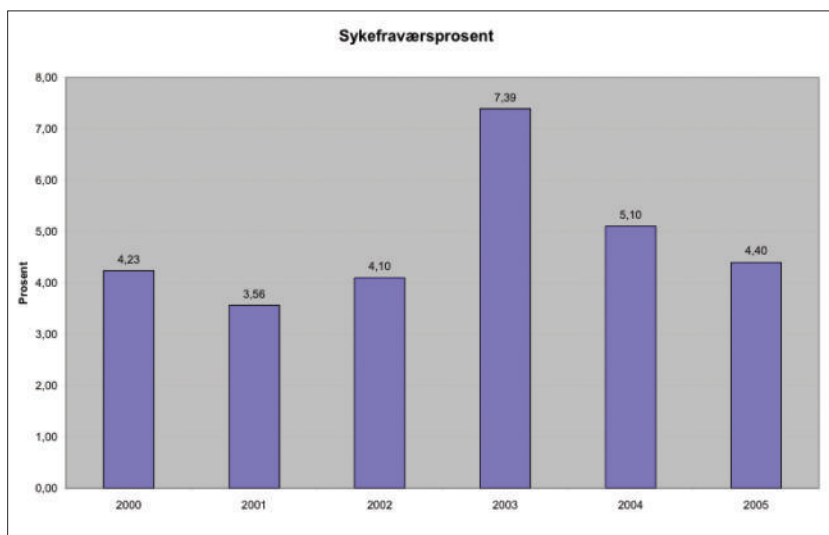
Med et lite antall kvinnelige prester, gjør enkelte sykemeldinger store utslag på gjennomsnittet. Vi registrer at blant prester er det stor forskjell på sykefravær, med gjennomsnittlig 49 sykemeldingsdager pr. kvinne og 17 sykemeldingsdager pr. mann. I administrasjonen er gjennomsnittet 17 sykemeldingsdager pr. kvinne og 27 sykemeldingsdager pr. mann.

REKRUTTERING

I 2005 er det tilsatt 8 prester, herav 2 kvinner. Begge kvinnene ble tilsatt framfor menn med lengre ansiennitet og ellers like forutsetninger. Ved administrasjonen er det ansatt tre konsulenter, alle kvinner. Gjennom ordningen "Veien til Prestetjeneste" presenterer vi Agder og Telemark bispedømme for teologiske studenter og oppfordrer kvinner å søke stilling her. Biskopen har aktivt rekruttert kvinner som vikarer for å presentere Agder og Telemark som et attraktivt arbeidsmarked for kvinner. Samtidig er kvinnelige prester i arbeid det beste middel til å styrke holdninger for kvinnelige prester.

IVERKSATTE TILTAK

Vi har stort fokus på å skape endring i holdninger knyttet til spørsmålet om kvinnelige prester.



Det arbeides med holdninger til likestilling på alle nivåer, blant annet i arbeidsveiledningen hvor vi når store deler av våre tilsatte. Så langt som mulig innkalles kvinnelige søkere til intervju. Vi har hatt en arbeidsgruppe i forhold til kvinne- og likestillingsspørsmål ledet av rådgiver Nina E. Saugstad. De la fram sitt arbeid for bispedømmerådet og fikk klarsignal for å arbeide videre fram mot en konferanse med fokus på kirke og kjønn i vårt bispedømme. På stiftsdagene var et av seminarene "Kirke og kjønn" med Inger Lise Olsen, konsulent for kjønnsspørsmål i Svenska Kyrkan, som leder.

PLANLAGTE TILTAK

Våren 2006 skal personalavdelingen møte alle prestene prostivis med blant annet tema Helse, miljø og sikkerhet og likestilling. I den forbindelse vil vi ta opp den store forskjell på sykefravær blant kvinner og menn. Videre vil personalavdelingen fremme likestilling som sak for prostemøtet. I forbindelse med innføring av ny tjenesteordning for prester vil arbeidsgiver ha oppmerksomhet rettet mot at det ikke skal gi forskjellig utsalg for kvinner og menn.

2.4 Sykefravær

Diagrammet til høyre viser utviklingen i sykefraværet for presteskaper de siste årene.

Etter et relativt høyt fravær i 2003 er sykefraværet i ferd med å stabilisere seg på mellom 4 og 5 %. Langtidsfraværet er noe redusert

fra 2004 til 2005. Vi registrerer at det er få egenmeldingsdager, sett i forhold til antall ansatte.

2.5 Spesielle utfordringer

SENIORPOLITIKK

Agder og Telemark har en høy andel eldre prester. Dette setter krav til å kunne gjennomføre seniorpolitiske tiltak. Bispedømmerådet har i 2005 omgjort tre prestestillinger til seniorprestestillinger og for øvrig iverksatt tiltak for å kunne tilrettelegge arbeidet på en best mulig måte for den enkelte.

HMS-ARBEID

Administrasjonen har i 2005 gjennomgått og revidert bispedømmets HMS-materiale. Personalavdelingen har planer om å møte alle prester i bispedømmet for å gi en orientering om HMS-arbeidet. Det er et krav til arbeidsgiver om at de ansatte skal gis kunnskap om rettigheter og plikter som arbeidsgiver og arbeidstaker. I HMS-arbeidet er det lagt vekt på et godt samarbeid mellom kirkelige fellesråd og kirkeverger.

ARBEIDSVEILEDNING (ABV)

Bispedømmerådet har i 2005 satt sterkt på ABV som prioritert personaltiltak. Flere nye ABV-grupper er satt i gang. I tillegg til de som deltar i veiledningsgrupper er det noen enkeltprester som mottar individuell veiledning. Veiledningsgruppene er stort sett tverrfaglige, dvs. at diakoner og kateketer også deltar.

3. Rapportering for sektorområder

3.1 Kirkeliv i Agder og Telemark bispedømme 2005

Sunt liv har det ved seg at det vokser og utvikler seg. Når det skal sektorrapporteres for virksomheten i Agder og Telemark bispedømme for året 2005, ser vi etter utviklingstrekk og endringer i kirkekroppen.

3.1.1 En kropp som lærer

Dere skal vokse i nåden og i kjennskap til vår Herre og frelser Jesus Kristus (2.Pet. 3,18)

Første fokus er dåpsopplæring. Kursing i 2004 for ansatte og frivillige medarbeidere hvor det ble stimulert til "babytrall" og lignende tiltak for de yngste barna og deres foreldre, ser ut til å være vellykket. Nybakte foreldre kontakter egne foreldre for å hente opp gamle kristne sangtradisjoner knyttet både til sengekant og bordkant. Slik videreføres gode kristne tradisjoner og verdier i trivelige rammer.



En prest beretter: «Jeg presenterte engelen for menigheten på søndag. Stor begeistring. En mor forteller: Min lille 4-åring fikk med seg en engel hjem, og sa: Nå trenger du ikke å ha på nattlyset mer, mamma, for nå har jeg en engel som passer på meg så jeg ikke blir redd».



Unge frivillige i aksjon under et barnelederkurs i Skien.

Kompetanseoppbygging og -sikring hos ansatte og frivillige er viktig dersom dåpsopplæringen skal nå ut i bredden.

Trosopplæringsreformen ser ut til å ha skjerpet bevisstheten om at kvalitet er viktig når man skal nå ut i bredden.

Fortsatt er utfordringen i dåpsopplæringen å få til de gode samarbeidsrelasjoner mellom ansatte og frivillige og etablere slitesterke tradisjoner i barnas oppvekstmiljø.

Relasjonen mellom kirke og skole er satt på den offentlige dagsorden høsten 2005 etter regjeringsskiftet. De formelle relasjoner mellom kirke og skole ble prinsipielt ikke endret selv om KRL-faget fikk en justering etter dommen i FN's kommisjon for menneskerettigheter. Vi registrerer, bla. ved skolekontakten på visitaser, stor grad av profesjonalitet hos både kirkelig tilsatte og lærere med tanke på å sondre mellom hva som er kirkens oppgave som tradisjons-, kultur- og kunnskapsformidler innen det religiøse området og kirkens rolle som formidler av levende tro. Det er store lokale og regionale forskjeller med tanke elevenes religiøse

øse bakgrunn og tilhørighet. Dersom kirke, skole og foreldre gjensidig behandler og møter hverandre med åpenhet og respekt, vil man i de aller, aller fleste tilfeller finne gode ordninger som gjør at kirke og skole kan samarbeide på de områder som læreplaner legger opp til.

Vi opplever at den uro som har vært i disse spørsmål faktisk har mobilisert foreldre og skapt økt bevissthet og forventning om at skolen skal ivareta en rolle som tradisjons- og kulturformidler, også når uttrykkene og verdiene har religiøs karakter.

Flere menigheter har nå trukket konfirmantundervisningen ut av skolen. Det skyldes både den presisering/innstramning som er gitt fra departementet og økt fokus på konfirmasjonen som del av en dåpsopplæringen hvor krav til kvalitet og pedagogisk innhold er viktig. Men enkelte steder krever slik omlegging noe tid, blant annet hos brukerne, konfirmantene og deres foreldre, og kommunen som via fellesrådet er pliktig å finansiere eventuelle økte kostnader knyttet til omlegging.

3.1.2 En kropp som tjener

Hver for oss er vi hverandres lemmer (Rom 12,5)

Vi har dette året særlig hatt fokus på forvalteransvaret konkretisert om grønne menigheter og miljøsertifisering. En av våre verdier er: "Forvaltning av Guds gaver". Gjennom pilotprosjekt med miljøsertifisering av Randesund og Domkirken menigheter og Kristiansand fellesråd setter vi fokus på økt engasjement i menigheter om forbruk, rettferd og miljøvern. Disse prosjektene samt noen andre kurstilbud er finansiert av midler fra Miljøvernavdelingen i Kristiansand kommune og Miljøverndepartementet. Bispedømmekontoret har økt kontakten med Grønn hverdag som en samarbeidspartner på dette felt.

I løpet av 2005 er samarbeidet om felles arrangementer mellom undervisning og diakoni økt. Opplegg for konfirmanter relatert til miljøvern og forbruk og rettferd er utarbeidet og presentert. Prostisamlinger med tema diakoni og trosopplæring er forberedt og blir gjennomført i månedsskiftet jan / feb 06. Disse samlingene sees i sammenheng med opplæring og dyktiggjøring av nye menighetsrådsmedlemmer. Dette økte samarbeidet er meget positivt og gjør at diakonien sees på som en mer integrert del av menighetens arbeid som utføres av ansatte og frivillige, og ikke bare som et spesielt fagfelt som en diakon skal ta seg av.

Økonomi rundt diakonstillinger blir stadig mer anstrengt og gir seg konkrete utslag i reduksjoner i stillingsstørrelser. Senest ute var Grimstad fellesråd som har hatt diakonstilling i 100 % i over 20 år. Den ble nå redusert til 50 % grunnet økonomi. Dette fører til vanskelig arbeidsforhold og redusert søkermengde. Det er 14 statssubsidierte soknediakonstillinger (inntil 50 %) og 22 diakon- og diakonarbeiderstillinger i forskjellige stillingsbrøker som 100 % er finansiert ved menighetens økonomi, fellesråd og innsamling.

Bispedømmets andre prostidiakon som også var vår første; Per Emanuelen, er nå fast ansatt i Otredal prosti. Dette viser at prosjekt-organisering i en oppstartsfasen med bruk av bl.a. OVF-milder er en god måte å for etablering av permanente løsninger.

3.1.3 En kropp som vokser

så dere kan vokse til frelse (1.Pet 2,2)

Ungdomsfasen er en kritisk overgangsfase, også for kirken. Satsingen på ungdom og oppbygging av ungdomsstrukturen gjennom egen ungdomskonsulent finansiert bl.a. av innsamlede midler fra menighetene og fondsmidler (OVF), begynner nå å vise gode resultater. Dynamikken mellom det formelle ungdomstinget og konkret utadrettet, diakonalt ungdomsarbeid (ungdom som ressurs og ikke problem) med ungdoms-

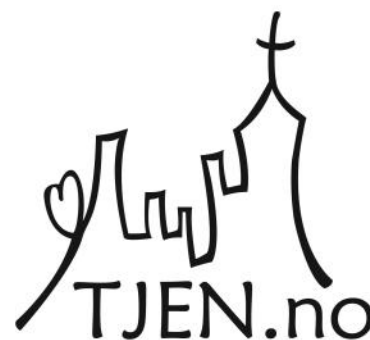


Per Emanuelen, fast ansatt i Otredal prosti.

konsulenten som koordinerende bindeledd, kan illustreres med TJEN.no :

Ungdomstinget 04 utfordret:

- menighetene til å organisere dugnadsgrupper bestående av ungdommer
- ungdom i menighetene til å gjøre dugnadsarbeid i lokalsamfunnet



- menighetene til å organisere dugnadsarbeid med ungdom på tvers av kirkesamfunnene
- bispedømmerådet om å legge til rette for at ansatte og frivillige medarbeidere bidrar til gjennomføring av dugnadsarbeid med ungdom i menighetene.

Ungdomsrådet ønsket å følge opp denne saken og lanserte konseptet TJEN.no. Første arrangement gikk av stabelen 10. september 2005 i Kristiansand. Rundt 100 ungdoms-

Detaljprogram

Størst av alt er barnet!

Størst av alt er kjærligheten!

- * 18.00 - Presentasjon/velkomst
- * 18.15 - Hovedforedrag: **"Hvordan formidler vi trosopplæring inn i en virkelighet med mange sosiale og kulturelle utfordringer"**
- * 19.30 - Kveldsmat
- * 20.00 - **"Hvordan gjør vi det her hos oss?"** (Lokalt innslag)
- * 20.15 - **"Trosopplæring for alle uansett funksjons nivå"**
- * 20.30 - Hva gjøres i menighetene og hva er den største utfordringen? Gruppesamtale/ideutveksling.
- * 21.00 - Kveldsbønn
- * 21.15 - Slutt

Foredragsholdere:

- * **Paul Erik Wirgenes** er leder av det nasjonale trosopplæringsprosjektet i DNK.
- * **Erling Birkedal** er Instituttstyrer på IKO. IKO er et kirkelig pedagogisk senter som arbeider tett opp til trosopplæringsprosjektet med spesialkompetanse og utvikling av materiell.
- * **Tønnes Christian Due-Tønnesen (diakon)** og **Kathrine Tallaksen Skjerdal (prest)**. Høvåg har fått trosmidler til et spennende prosjekt som handler om trosopplæring med særlig vekt på diakoni.



Om økonimien knyttet til diakonistillingene kan være anstrengt, smiler de fleste diakoner når de møtes til årlige fagdager og treff med sin biskop.

mer betalte hver kr. 200,- for å delta på prosjektet! Ungdommene kom fra et bredt spekter av byens menigheter. Oppgavene som ble utført var bl.a. maling av bygninger, oppussing og vasking av hus, hagearbeid, besøk på gamle hjem, turer med barn og ungdom på sjøen, på bowling og i Kristiansand Dyrepark.

Det ble arrangert grilling på bystranda for de involverte før alle var med og plukket søppel i sentrum. Kvelden ble avsluttet med konsert for frivillige og gjester. Det er allerede lagt planer for videreføring av prosjektet. Ungdomskon-sulenten vil være involvert som leder for planleggingen.

Ellers kan vi rapportere om historisk høyt besøkstall på Skjærgårds Music and Mission festival. KonfCamp hadde også nytt rekordår med 378 betalende deltakere, i tillegg til i overkant av 20 frivillige ledere.

3.1.4 En kirke med dem som har noe ekstra å gi

De delene av kroppen som synes å være svakest, nettopp de er nødvendige (1.Kor 12,22)

Dåpsopplæring, diakoni, ungdom og misjon, alt sammen kombineres og anskueliggjøres når kirken synliggjøres gjennom fellesskapet med dem som har noe ekstra å gi.

I Agder og Telemark bispedømme er det SIMEN-treff i Bamble, Porsgrunn, Skien og Vegårshei kommuner.

Målet er todelt:

- Å være et godt kirkelig tilbud for utviklingshemmede
- Å være en vei videre inn i menigheten for dem som ønsker det.

Tro og Lys-arbeidet står også sterkt i vårt bispedømme. Det er to veldrevne grupper hhv. Lillesand/Høvåg og Flekkefjord/Kvinesdal.



«Kommer du i kirken på søndag?» spurte den utviklingshemmede mannen en av lederne på slutten av en SIMEN-kveld (SIMEN=Sammen i menigheten, treffkvelder tilrettelagt mennesker med utviklingshemming). Vanligvis er det lederne som spør noen av deltakeren om dette. Denne mannen hadde fått et eierforhold til sin menighet. Hver gang dette skjer, er det et skritt framover for et helere fellesskap.

I 2005 var det oppstart også i Mandal. Over 40 personer møtte til første samling!

Et tiltak som ikke har vært så vellykket, er forsøk på å etablere ordning med kontaktperson i den enkelte menighet for dette spennende arbeidet.

I 2005 fikk Grimstad kirkelig fellesråd tildelt trosopplæringsprosjektmidler for å starte et arbeid i regionen etter modell fra ALF-klubbene i Porsgrunn og Kristiansand. Dette er gjennombrudd for trosopplæring for mennesker med særskilte behov. AlfSam-prosjektet skal starte en klubb med omvendt integrering tilrettelagt for barn og unge med særskilte behov.

Klubben drives i et samarbeid mellom DNK og ACTA og skal samarbeide med trosopplæringsprosjektet i Fjære med fokus på å legge til rette for deltakelse i egen lokal menighet.

3.1.5 En kirkekropp i bevegelse - misjon er mosjon

Gå derfor (Mat. 28,18)

Kirkekroppen er skapt for bevegelse. Misjon er menighet i bevegelse. Bispedømmets misjonssatsing gjennom SMM-samarbeidet er konsolidert og utvidet. Stillingen er økt fra 50 % til 80 % og ny misjonskonsulent er tilsatt for en prosjektperiode på 3 år. Evalueringen av prosjektet som ble avsluttet sommeren 2005 viser at antall menig-

heter med misjonsavtale har økt fra 84 i 2002 til 90 i 2005.

Menighetene følges opp av den misjonsorganisasjonen de har avtale med, og også av misjonskonsulenten. I 2005 ble oppfølginga bl.a. gjort gjennom prostisamlinger som samlet 225 deltakere på 10 ulike steder. Temaet for samlingene var misjon og trosopplæring. I april 2005 hadde biskopen besøk av kirkepresident Thomas Niywe fra Kamerun. De to kirkelederne signerte en samarbeidsavtale mellom Agder og Telemark bispedømme og Syd-Vest Synoden i den lutherske kirken i Kamerun.

for at det ikke skal bli splittelse i kroppen... (1. Kor 12,25)

Et av hovedsatsingsområdene i SMM-arbeidet var rekruttering til fremtidig tjeneste. At et samarbeidsprosjekt mellom flere bispedømmer og organisasjoner i SMM-fellesskapet om en "kallskonferanse" sommeren 2005 strandet pga homofilisaken, er kanskje et signal om hvilke utfordringer denne saken vil være for både SMM-samarbeidet og relasjoner i vår kirke. Prosjektet er for øvrig nå under planlegging igjen, men i en noe annen støpning.

3.1.6 En kropp med mange lemmer

Men nå er det mange kroppsdelar, men bare én kropp (1. Kor 12,20)

Sammenfallende med implementering av tjenesteordninger for

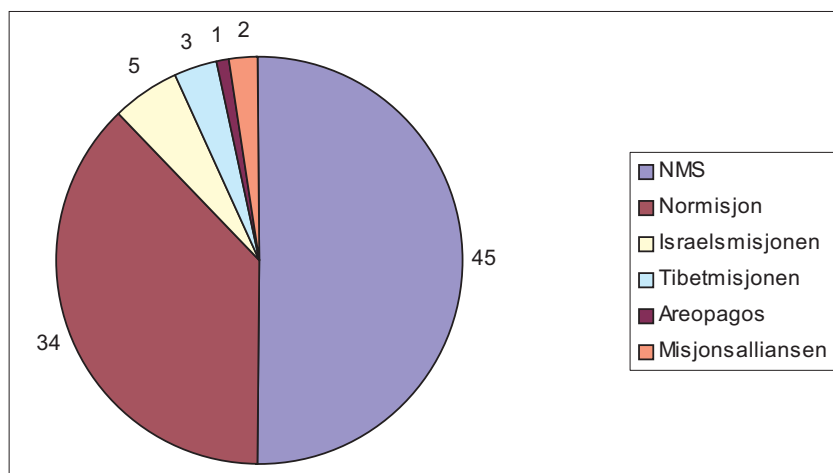
menighetsprester og proster, registrerer vi at lokalkirken på mange vis tydeliggjøres som sogn og del av fellesrådsområdet. Ved vitasjer velger man ofte i vitasjemeldingen å presentere det sentrale menighetsliv sognevis.

Samtidig er det i de større fellesrådsområdene mye fokus på omorganisering og sentralisering av merkantile og andre kontorfunksjoner. I hvor stor grad man kan samle slike funksjoner uten å undergrave lokalmenigheten, vil det være viktig å følge med på. Biskopen/bispedømmerådet har innvilget to søknader om sentralisering eller samling av kirkebokføringen innen fellesrådsområdet (Arendal og Skien).

Enigheten i det sentrale kontaktmøtet mellom departement, Kirkeråd, KA og PF om at hovedavtalens medbestemmelsesparagrafer skal ivaretas av bispedømmerådet på vegne av prestene i slike situasjoner, gir et nyttig verktøy for kommunikasjon på tvers av strukturene i kirken.

Ellers merker vi oss at man, særlig i de mindre og mellomstore fellesrådsområdene, er i ferd med å etablere nærere relasjoner til de kommunale myndigheter. Det skille og gjensidige behov for markering av avstand som mange steder oppsto ved innføring av ny kirkelov, synes å bli erstattet av ønske om å styrke samarbeidsrelasjoner og kommunikasjon. En tolkning kan være at man nå er blitt tryggere i sine respektive roller samtidig som de lokale utfordringer krever god kontakt i budsjettprosesser og ved annet arbeid. Dessuten er mange lokalpolitikere genuint interessert i det kirkelige arbeid!

Nye tjenesteordninger har økt fokus på presten som menighetsbygger i og med tydeligheten på sokneforankring og forpliktelse på de kirkelige strategier. I miljøer hvor man tradisjonelt har hatt en fredelig sameksistens mellom kirke og bedehus, utfordrer denne mer aktive og engasjerende menighetstenkingen relasjonen mellom



Statistikk SMM - fordelt på organisasjonene.

offisiell kirke og organisasjonslivet på lokalplanet. Kombinert med uroen knyttet til lærenemndas uttalelse, er det spennende å se hvordan relasjonene på lokalplanet vil utvikle seg i miljøer hvor den kristelige aktiviteten har vært høy.

Når organisasjonslivet omtales, kan det også bemerkes at vi opplever at NMS er en aktør som bevisst og strategisk satser på prosjekter utelukkende i forståelse og samarbeid med Den norske kirke.



Ressurspersonene Kjetil Svestad, Anders Mathias Larsen, Grete Hasselgård Sele, Sven Giljebrekke og Rolf Meyer Tallaksen er engasjert av bispedømmerrådet for å bidra til utvikling av gudstjenestelivet i menighetene.

3.1.7 Delegasjon og opplæring

...alt etter den oppgave hver enkelt har fått tilmålt (Ef. 4,16)

Bispedømmerrådets ansvar for kursing av nye menighetsråd ble denne gang overlatt til prostene i samarbeid med lokale kirkeverger. Denne delegasjon var ønskelig og naturlig for å bekrefte prosten som leder i prostiet. Oppslutningen om de prostivise kursene har vært enestående. Bispedømmekontoret hadde en koordinerende funksjon med utarbeidelse av kursdokumentasjon og kursinnhold. Mer enn 1000 kursmapper ble sendt ut, og en håndfull ble til overs. Det er ny rekord i deltagelse på denne kursrunden.

3.1.8 Fokus på givertjeneste

...har gjort dem rike og villige til å gi. (2. Kor. 8,2)

Når givertjenesten knyttes opp mot strategisk satsing på enkelte områder, viser giverviljen en positiv utvikling. Mange menigheter jobber seriøst og profesjonelt på dette området, og det resulterer særlig i stillinger i barne- og ungdomsarbeidet.

Oppskriften er: Strategiske overveielser - utblinking av prosjekt - organisering av givertjeneste - givervilje - lønn til medarbeider.

3.1.9 Satsing på gudstjenesten

Når dere kommer sammen (1. Kor 11,33)

Bispedømmerrådet har fulgt opp kirkemøtets vedtatt satsing på reform av gudstjenesten med et treårig prosjekt kalt "Liv i kirken". 3 kirkemusikere og 2 prester er engasjert i 10 % stilling hver for å etablere og utvikle regionale nettverk av menigheter. Høsten 2005 er brukt til kartlegging av aktivitet.

Prosjektet omtales på vår hjemmeside: <http://www.kirken.no/agder/tekstsider.cfm?id=69963>

Kristiansand 01.03.06

Olav Skjevesland
Biskop

Terje Hærås
Leder Agder og Telemark bispedømmerråd

Tormod Stene Hansen
Stiftsdirektør

